

Od redakcji

DOI: 10.2478/prm-2025-0013

Niniejszy tom „Polskiego Rocznika Muzykologicznego” zawiera zestaw artykułów związanych z hasłem wywoławczym „muzyka nie-absolutna”. Znalazło się ono w tytule 53. Konferencji Muzykologicznej ZKP, która odbyła się w dniach 3–5 października 2024 roku w Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy oraz w pałacu w Ostromecku. Stało się punktem wyjścia do dyskusji obejmującej bardzo szeroki zakres ujęć, dotyczących nie tylko relacji muzyki z programem literackim, kontekstem wizualnym czy funkcją użytkową, ale też fundamentalnych pytań o granice autonomii dzieła muzycznego. Zebrane tu teksty są selektywną reprezentacją referatów wygłoszonych podczas konferencji, uzupełnioną o dwa teksty pozakonferencyjne.

W pierwszej sekcji tomu mieszczą się artykuły problematyzujące klasyczną dychotomię między muzyką absolutną a programową. Stefan Keym proponuje przerzucenie mostu nad tym podziałem: teorię toposów dramaturgicznych kształtujących doświadczenie muzyczne oraz analizę sposobów, w jaki aspekty programowe przyczyniają się do powstania nowych strategii formalnych. Marcin Trzęsiok wykazuje, że formalistyczne rozumienie idei muzyki absolutnej jest historycznie nieuzasadnione — nawet u Hanslicka forma muzyczna pojmowana była jako zmysłowy przejaw duchowych sił regulujących organiczny rozwój. Sławomira Żerańska-Kominek analizuje pieśń Brahmsa *Mondenschein*, wyłaniając w procesie krytycznej interpretacji tzw. znaczenie emergentne, analogiczne do rozwijającego się w czasie doświadczenia słuchacza. Tomasz Barszcz kompleksowo omawia dzieje opery *Meduza* Ludomira Różyckiego. Ryszard Daniel Golianek bada na przykładzie motywów przedstawiających przedmioty (rekwizyty) w *Pierścieniu Nibelunga*, czy Wagner konstruował motywy przewodnie arbitralnie, czy też kierował się zasadami podobieństwa i tradycyjnymi kodami znaczeniowymi. Krzysztof Bilica rozważa pytanie Hanslicka o możliwość zawierania przez muzykę pozamuzycznej treści,

Editorial

wprowadzając pojęcie informacji i wykazując fundamentalną różnicę między muzyką zapisaną a rozbrzmiewającą.

Druga sekcja gromadzi teksty poświęcone relacjom muzyki z obrazem. Cztery artykuły dotyczą muzyki filmowej. Iwona Grodź analizuje muzykę Wojciecha Kilara do wybranych filmów, pytając o jej wkład do sztuki ruchomych obrazów oraz o treści, które muzyka może ujawnić jako symbol. Joanna Schiller-Rydzewska bada muzykę Pawła Mykietyna do filmu *IO/EO*, dowodząc tezy o synergii muzyki absolutnej i nie-absolutnej oraz niezmienności języka muzycznego kompozytora. Aleksandra Kłaput-Wiśniewska przedstawia wstępne badania nad muzyką filmową Henryka Czyży z lat 50., ujawniając charakterystyczne cechy jego stylu. Małgorzata Lisecka bada postmodernistyczne strategie Quentina Tarantino w konstruowaniu soundtracku *Bękartów wojny*, pokazując rolę repetycji, recyklingu i odniesień do konwencji gatunku westernowego. Grzegorz Kubies z kolei w pierwszej części swego studium (część druga ukaże się w kolejnym tomie „Rocznika”) klasyfikuje i analizuje przedstawienia dud w malarstwie Jheronimusa Boscha.

Zwieńczeniem niniejszego tomu jest artykuł Piotra Szalszy. Choć nie dotyczy głównego tematu, wpisuje się w jeden z ważnych celów realizowanych przez nasze czasopismo, jakim jest prezentacja dokonań badaczy z różnych ośrodków i środowisk. Na podstawie kwerend archiwalnych i analizy prasy autor odsłania nieznane dotąd konteksty życia Józefa Kofflera — jego związki z drugą szkołą wiedeńską, kontakty z awangardą oraz doświadczenia narastającego antysemityzmu.

*Z życzeniami satysfakcjonującej lektury,
prof. dr hab. Iwona Lindstedt,
redaktor naczelna*